

Nationaal Instituut voor Budgetvoorlichting

Betaalbaar zelfstandig wonen 2023

Berekeningen voor Riwis Zorg en Welzijn

Jasja Bos, Sanne Lamers, Gitta van den Enden

Betaalbaar zelfstandig wonen 2023

Berekeningen voor Riwis Zorg en Welzijn

Auteurs

Jasja Bos

Sanne Lamers

Gitta van den Enden

Nibud, oktober 2023

In opdracht van Riwis Zorg en Welzijn

Inhoud

1.	Aanleiding	3
2.	Berekening betaalbaarheid	4
2.1	Uitgangspunten doelgroep	4
2.2	Uitleg over het netto inkomen	4
2.2.1	<i>Landelijke regelingen</i>	4
2.2.2	<i>Gemeentelijke regelingen</i>	5
2.3	Uitleg over uitgaven	7
2.3.1	<i>Basispakket</i>	7
2.3.2	<i>Voorbeelduitgaven en normbedragen</i>	7
2.3.3	<i>Extra kosten</i>	8
3.	Resultaten	9
3.1	De minimumvoorbeeldbegroting	9
3.2	Betaalbare huurlasten bij Volledig Pakket Thuis	10
3.2.1	<i>Betaalbare huur op basis van het basispakket (VPT)</i>	11
3.2.2	<i>Betaalbare huur op basis van hogere uitgaven (VPT)</i>	13
3.3	Betaalbare huurlasten bij ambulante zorg (Wmo)	14
3.3.1	<i>Betaalbare huur op basis van het basispakket (Wmo)</i>	16
3.3.2	<i>Betaalbare huur op basis van hogere uitgaven (Wmo)</i>	16
3.4	Advisering maximaal betaalbare huur	17
3.4.1	<i>Voorkomen niet-gebruik</i>	18
3.4.2	<i>Hulp bij rondkomen</i>	18

1. Aanleiding

Op basis van de ontwikkelingen rondom scheiden van wonen en zorg heeft Riwis Zorg en Welzijn het Nibud gevraagd het onderzoek van 2015 over maximaal betaalbare huren te herhalen voor 2023. Dit om inzicht te krijgen in de huidige financiële positie van cliënten van Riwis die zelfstandig (gaan) wonen en wat ze kunnen betalen aan hun woonlasten.

In het onderzoek nemen we alle kosten en vergoedingen mee die voor deze huishoudens van toepassing zijn in 2023, waaronder de landelijke en gemeentelijke regelingen. Als uitgangspunt hebben we de gemeentelijke regelingen die in Apeldoorn gelden genomen.

Het rapport is als volgt opgebouwd. In hoofdstuk 2 staan de uitgangspunten van dit onderzoek. Vervolgens bevat hoofdstuk 3 de resultaten, conclusies en aanbevelingen. Bijlage 1 bevat achtergrondinformatie over de toepassing van de uitgavenposten.

2. Berekening betaalbaarheid

Dit hoofdstuk gaat in op de uitgangspunten om te komen tot betaalbare woonlasten. Centraal daarbij staat de vraag wat cliënten (zelfstandige huishoudens) maximaal verantwoord aan woonlasten kunnen betalen als je rekent met de landelijke en gemeentelijke regelingen waarop de doelgroep recht heeft in 2023.

2.1 Uitgangspunten doelgroep

De berekeningen zijn, in overleg met Riwis, uitgevoerd voor een meerderjarige alleenstaande, jonger dan de AOW-gerechtigde leeftijd, met een laag inkomen. Riwis beoogd hiermee inzicht te krijgen in de effecten van het zelfstandig wonen voor haar cliëntgroepen die in de toekomst zorg dienen te ontvangen op basis van scheiden van wonen en zorg.

De huishoudens krijgen zorg in natura via het Volledig Pakket Thuis (VPT) of door middel van ambulante zorg (Wmo). In overleg met Riwis gaan we er van uit dat deze huishoudens de eigen bijdragen (eigen bijdrage Wlz of Wmo), de kosten voor een zorgverzekering en het bijbehorende eigen risico aan kosten hebben vanwege hun zorgindicatie. En dat ze daarnaast verder geen extra eigen betalingen voor zorgkosten hebben. Is er wel sprake van extra zorgkosten, dan moeten deze nog van de berekende bestedingsruimte af en daarmee van de ruimte voor maximaal betaalbare woonlasten.

In dit onderzoek gaan we er tenslotte van uit dat de huishoudens in een zelfstandige woning wonen die voor hen geschikt is. Een geschikte woning betekent ook dat de woning volledige afgewerkt is. Indien een huishouden toch hierin zelf investeringen moet doen, dan gaat dit af van de hoogte van de bestedingsruimte en daarmee van de ruimte voor maximaal betaalbare woonlasten.

2.2 Uitleg over het netto inkomen

Uitgangspunt in deze rapportage is het totaal netto besteedbaar maandinkomen. Dat inkomen bestaat uit alle inkomsten van het huishouden, zoals uitkeringen, vakantiegeld, kortingen op de belasting, zorgtoeslag en specifieke landelijke vergoedingen. De totale jaarinkomsten zijn herleid tot netto maandbedragen.

In de berekeningen wordt verondersteld dat de huishoudens maximaal gebruik maken van alle regelingen (landelijke en gemeentelijke) die op hen van toepassing zijn.

We gaan uit van inkomens op het niveau van het sociaal minimum, op het niveau van een Wajong-uitkering (75 procent van het minimumloon) en op het niveau van het minimumloon.

2.2.1 Landelijke regelingen

Voor de doelgroep wordt als inkomsten gerekend met:

- een bijstandsuitkering (bijstandsnorm ook wel wettelijk sociaal minimum (WSM) genoemd) voor de huishoudens zonder betaalde baan;
- een Wajong-uitkering voor huishoudens die daar recht op hebben en niet meer dan 20 procent verdienen van minimumloon. De hoogte van de Wajonguitkering is dan 75 procent van het minimumloon;

- de jonggehandicaptenkorting, voor de personen met Wajong-uitkering;
- het wettelijk minimumloon;
- landelijke toeslagen, zoals de zorgtoeslag en de huurtoeslag.

Belastingteruggaaf

Er is belastingteruggaaf mogelijk vanwege specifieke zorgkosten. Wel moeten de kosten ook daadwerkelijk zijn gemaakt. Voor de doelgroep in deze rapportage vallen veel uitgaven onder de Wet langdurige zorg (Wlz), Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) of worden vergoed via de collectieve zorgverzekering. Het huishouden zal om die reden niet boven de belastingdrempel uitkomen.

In de berekeningen is geen rekening gehouden met eigen vermogen of eventuele inkomsten daaruit.

2.2.2 Gemeentelijke regelingen

Naast de landelijke inkomensondersteuning is het ook mogelijk voor deze doelgroep om in aanmerking te komen voor gemeentelijke minima- en sociale vangnetregelingen. In dit onderzoek kiezen we voor de regelingen die gelden in de gemeente Apeldoorn omdat hier het merendeel van de woningen van Riwis staan. De gemeente Apeldoorn¹ biedt de volgende regelingen aan die voor deze doelgroep (volwassene zonder kinderen) van toepassing zijn op de financiën van het huishouden:

1. Tegemoetkoming wettelijk eigen risico
2. Individuele inkomenstoeslag
3. RegelRecht regeling
4. Bijzondere bijstand
5. Kwijtschelding gemeentelijke - en waterschapslasten
6. Noodfonds
7. Energietoeslag
8. Wmo in verband met zorg

Ad. 1 Tegemoetkoming verplicht eigen risico

Huishoudens met hoge zorgkosten en een inkomen niet hoger dan 130 procent van het minimum kunnen éénmalig een compensatie krijgen voor 50 procent van het verbruikte minimale verplichte eigen risico. Dit is in de begroting van de cliënt die daarop recht heeft doorgerekend.

Ad 2. Individuele inkomenstoeslag

Alleenstaanden vanaf 21 jaar tot de AOW-gerechtigde leeftijd die weinig zicht hebben op extra inkomen in de toekomst hebben recht op de individuele inkomenstoeslag.

Hierbij mag het netto inkomen exclusief vakantiegeld in de afgelopen drie jaar niet hoger zijn geweest dan 1.228 euro per maand. Alleenstaanden van 27 jaar of ouder en met Wajong-uitkering kunnen de Jong gehandicaptenkorting (ter hoogte van 68 euro) in mindering brengen op het inkomen.

De hoogte van de individuele inkomenstoeslag bedraagt 350 euro voor alleenstaanden zonder kinderen en is verwerkt in de begroting van de cliënt die daarop recht heeft.

¹ <https://www.apeldoorn.nl/werken-en-leren/geldzorgen/extra-voor-mensen-met-een-laag-inkomen>

Ad 3. RegelRecht Regeling

Huishoudens met een laag inkomen (tot 130 procent) hebben recht op een vergoeding van deelname aan sociaal maatschappelijke activiteiten, kortingen bij allerlei winkels en culturele organisaties.

Ieder lid van het huishouden met een laag inkomen krijgt een Stadspas waarop én een bedrag per persoon staat én kortingen mee gelden. Bij een inkomen tot en met 110 procent van het minimum is het tegoed 75 euro per persoon per jaar. Bij een inkomen tussen 110 en 130 procent van het minimum is het tegoed 50 euro per persoon per jaar. Dit is in de begroting doorgerekend in de post 'sociale participatie'.

Ad 4. Bijzondere bijstand

Mocht er sprake zijn van extra kosten voor een huishouden met een laag inkomen dan heeft de gemeente een vergoeding via de bijzondere bijstand beschikbaar. Hiermee wordt uitdrukkelijk maatwerk geboden. In deze berekeningen is een dergelijke situatie niet als uitgangspunt genomen.

Ad 5. Kwijtschelding

Naast deze minimaregelingen wordt voor de doelgroep rekening gehouden met de kwijtschelding van gemeentelijke- en waterschapsbelasting voor de huishoudens met een laag inkomen. Hierbij wordt een norm van 100 procent van de geldende bijstandsnorm gehanteerd. Dat wil zeggen dat afhankelijk van het vermogen, huishoudens met een inkomen op bijstandsniveau in principe geen gemeentelijke heffingen hoeven te betalen.

Voor rioolheffing en het vaste deel van afvalstoffenheffing kan volledige kwijtschelding worden aangevraagd. Voor het variabele deel van de afvalstoffenheffing is vrijstelling mogelijk tot een bedrag van 33 euro.

In deze rapportage gaan we ervan uit dat de doelgroep een container van 140 liter heeft, waarvoor geldt een tarief van 7,75 euro per lediging. Hierbij gaan we uit van 1 lediging per maand. De doelgroep zal een deel van deze variabele kosten nog zelf moeten bekostigen (60 euro).

Bij het waterschap Vallei en Veluwe is kwijtschelding mogelijk voor waterschapsbelasting. Bij de berekening van de kwijtschelding hanteert het waterschap de norm van 100 procent van de bijstandsnorm.

Deze kwijtscheldingen zijn in de begrotingen verwerkt onder de post 'lokale lasten'.

Ad 6. Noodfonds

Het Noodfonds is een laatste vangnet voor zeer schrijnende spoedeisende situaties (maatwerk). Voor huishoudens met geldproblemen is er soms een vergoeding mogelijk van onverwachte kosten. Het gaat om een bedrag van maximaal 2.000 euro. Ook dit is maatwerk en nemen we om die reden niet mee in dit onderzoek.

Ad 7. Energietoeslag

Ieder huishouden met een laag inkomen (vaak tot en met 120 procent) kon via de gemeente een energietoeslag aanvragen in 2022 en in 2023. In 2024 zal deze regeling niet worden voorgezet. Omdat het om een tijdelijke regeling gaat hebben we deze in dit onderzoek niet doorberekend.

Ad 8. Eigen bijdrage Wmo

De gemeente Apeldoorn kent Wmo voorzieningen voor ondersteuning in de vorm van huishoudelijke hulp of persoonlijke verzorging. Voor zorg vanuit de Wmo is een eigen

bijdrage verschuldigd. In de voorbeelden waarbij we uitgaan van een indicatie voor langdurige zorg (Wlz) is er geen eigen bijdrage Wmo verschuldigd. In de situatie met ambulante zorg is de eigen bijdrage Wmo in de berekeningen meegenomen in de post 'eigen bijdrage Wmo'.

2.3 Uitleg over uitgaven

Het Nibud maakt onderscheid in verschillende soorten uitgaven die huishoudens kunnen hebben: het basispakket, waaronder ook de wat meer vrije bestedingen zoals sociale participatie en de persoonlijk onvermijdbare kosten.

2.3.1 Basispakket

De gehanteerde basispakketten zijn bedoeld voor zelfstandig wonende personen en omvat alle uitgaven die minimaal als maatschappelijk noodzakelijk kunnen worden beschouwd. Hierin zijn de kosten opgenomen die een huishouden moet maken voor wonen, kleden, voeden, gezondheid, zekerheid (verzekeringen) en informatie (telefoon, internet en tv).

Binnen de basisuitgaven rekenen we met een pakket voor sociale participatie. Aan dit pakket liggen meer keuzemogelijkheden van het huishouden ten grondslag maar die wel (vaak) voorkomen. Dat er geparticipeerd zou moeten worden komt uit het onderzoek dat het Nibud met het SCP heeft uitgevoerd. Deelnemen aan de maatschappij is voor iedereen belangrijk, dus ook voor huishoudens met een minimuminkomen en een indicatie. Op basis van dit onderzoek hebben het SCP en het Nibud een pakket samengesteld voor activiteiten in het kader van sociale participatie en ontspanning. Hieronder vallen de posten contributies en abonnementen, op bezoek gaan, bezoek ontvangen, vakantie, recreatie en vervoer.

Naast de noodzakelijke maatschappelijk basisuitgaven zijn er in individuele gevallen moeilijk of niet-vermijdbare uitgaven. Dit zijn uitgaven die voor een bepaald persoon onontkoombaar zijn. Voor de onderzochte doelgroep gaan we er vanuit dat ze niet te maken hebben met persoonlijk onvermijdbare uitgaven. Er wordt uitgegaan van gemiddelde kosten. Alles wat meer of minder wordt ingezet heeft invloed op de bestedingsruimte.

Tenslotte zijn we bij de berekeningen niet uitgegaan van uitgaven aan roken of aan bijvoorbeeld een huisdier. Dit zijn uitgaven die niet in het basispakket of in het pakket voor sociale participatie zijn opgenomen. Zijn deze kosten er wel dan drukken die uiteraard op de begroting en daarmee op de bestedingsruimte van een cliënt. Ook kan het zijn dat een client schulden heeft en deze moet afbetalen. De hoogte van de afbetalingen zijn (deels) afhankelijk van de persoonlijke situatie en worden niet bij deze berekeningen meegenomen. Ook hier geldt dat als deze betalingen er zijn deze van invloed zijn op de bestedingsruimte.

2.3.2 Voorbeelduitgaven en normbedragen

De uitgaven uit het basispakket gelden als minimaal noodzakelijk. Voor huishoudens met een hoger inkomen hanteren we de uitgaven die huishoudens met een vergelijkbaar inkomen gemiddeld doen aan de verschillende uitgavenposten. Deze bedragen zijn dus zowel afhankelijk van de huishoudsamenstelling als van het inkomen. De voorbeeldbedragen komen onder andere uit het Budgetonderzoek van het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS).

Bij het beoordelen van de betaalbaarheid van de woonlasten wordt voor huishoudens met een inkomen boven het sociaal minimum vaak rekening gehouden met hogere uitgaven dan alleen de minimale uitgaven uit het basispakket. We kijken dan niet naar de voorbeelduitgaven, maar naar zogenaamde normbedragen. De normbedragen liggen midden tussen de bedragen uit het basispakket en de voorbeeldbedragen in.

2.3.3 Extra kosten

Zorg

Er wordt verondersteld dat er enkel zorg wordt geleverd vanuit de Wlz en de Wmo of alleen vanuit de Wmo. Hiervoor is een eigen bijdrage verschuldigd. De eigen bijdrage voor zorg vanuit de Wlz bedraagt voor huishoudens met een laag inkomen 184 euro per maand. Als er een eigen bijdrage voor Wlz betaald wordt, is er geen eigen bijdrage verschuldigd voor zorg vanuit de Wmo vanwege de vrijstelling².

Is er geen sprake van een Wlz-situatie en geldt alleen de Wmo dan is de eigen bijdrage 19 euro per maand.

Administratie

Het kan ook voorkomen dat een huishouden geholpen moeten worden bij de financiële administratie. Dit kan via een instelling of via beschermingsbewind en kan financiële lasten met zich meebrengen. Omdat het hier ook om een persoonlijke situatie gaat is dit in deze berekeningen niet meegenomen.

Moet een huishouden deze kosten wel maken dan drukt dit op de bestedingsruimte. En daarmee op de ruimte voor bijvoorbeeld woonlasten. Voor de lagere inkomens biedt de gemeente bijzondere bijstand voor de kosten van bewindvoering.

² <https://www.hetcak.nl/zorg-vanuit-de-wlz/ontvang-wlz-zorg-ondersteuning-vanuit>

3. Resultaten

Op basis van het inkomen en de maatschappelijk geaccepteerde noodzakelijke basisuitgaven, waaronder die aan sociale participatie, is de begroting opgesteld. In de begroting zijn alle landelijke en lokale regelingen waar het huishouden recht op heeft meegenomen. De huur en de huurtoeslag zijn met de resterende ruimte uit de begrotingen berekend om daarmee te bepalen welke maximaal betaalbare huurlasten betaalbaar zijn.

3.1 De minimumvoorbeeldbegroting

In de volgende voorbeeldbegrotingen zijn de basisbedragen ingevuld met de voor iedereen onvermijdbare uitgavenposten, waarbij het gaat om minimale bedragen. Dit resulteert in de gepresenteerde voorbeeldbegrotingen van een zelfstandig wonende cliënt. Bedacht moet worden dat het om voorbeelden gaat. Er verschillen kunnen zijn: sommige personen kunnen hogere kosten hebben aan bijvoorbeeld huisdieren, roken of afbetaling van schulden.

De **vaste lasten** zijn in dit voorbeeld laag gehouden. Voor energie is gerekend met gemiddelde bedragen voor een zuinige woning. De woningen van cliënten van Riwis hebben namelijk bijna allemaal energielabel A. Bij de lokale lasten is kwijtschelding doorberekend daar waar er recht op is. De kosten voor contributies, lidmaatschappen zijn verminderd met de vergoeding van de gemeente hiervoor. Voor de kosten van een betaalrekening is een klein maandbedrag opgenomen bij de post contributies en abonnementen. Er is een bedrag opgenomen voor een goedkope mobiele telefoon en elk huishouden beschikt over een televisie en een computer (laptop) met internetverbinding. Bij vervoer gaan we uit van een minimaal bedrag voor een fiets en zeer beperkt gebruik van het openbaar vervoer. Voor de situatie waarbij we uitgaan van inkomsten uit werk zijn kosten voor een auto meegenomen.

Bij de **reserveringsuitgaven** staan de bedragen genoemd die een huishouden in principe zou moeten reserveren om deze onregelmatige uitgaven te kunnen betalen. Voor de post inboedel is uitgegaan van een situatie waarin een volledige inboedel (losse inventaris) aanwezig is, die geleidelijk aan wordt vervangen. In deze post is ook een bedrag opgenomen voor het klein onderhoud van een huurwoning. Het gaat hier om roerende zaken die niet van de woning afgescheiden kunnen worden zonder beschadiging van betekenis. Bij de post zelfzorgmiddelen is een bedrag opgenomen voor verband- en geneesmiddelen. Voor het verplichte eigen risico hoeft een deel niet te worden gereserveerd, de gemeente Apeldoorn vergoedt 50 procent voor huishoudens met een laag inkomen. De eigen bijdrage Wlz is ook bij de reserveringsuitgaven opgenomen.

Ook voor de **huishoudelijke uitgaven** zijn minimale bedragen opgenomen. Bij de situatie VPT geldt dat eten en drinken worden aangeboden via de zorgverlener, hiervoor zijn dank ook geen kosten opgevoerd. In de situatie waarbij we uitgaan van ambulante zorg (Wmo) zijn deze kosten wel opgenomen op de begroting.

Bij de post persoonlijke verzorging wordt onder andere rekening gehouden met een beperkt bedrag voor de kapper. In verband met de identificatieplicht voor personen vanaf 14 jaar is bij de post diversen een bedrag opgenomen voor de kosten van een identiteitskaart.

Onder **sociale participatie** vallen de kosten van contributies van sport of cultuur, bezoek ontvangen en op vakantie gaan. Ook hiervoor gelden de minimale bedragen en houden we rekening met de regeling die in de gemeente Apeldoorn hiervoor geldt.

Wat na vaste lasten, reserveringsuitgaven, huishoudelijke uitgaven en sociale participatie nog van het inkomen resteert, is in de begroting gepresenteerd bij de regel **'saldo inkomsten -/- uitgaven'**.

3.2 Betaalbare huurlasten bij Volledig Pakket Thuis

De eerste serie begrotingen (tabel 1) gelden voor de situatie Volledig Pakket Thuis (VPT). Bij deze situatie woont de cliënt thuis en levert een zorginstelling het volledige pakket zorg. Hiervoor is gerekend met de eigen bijdrage Wlz en het feit dat de kosten voor eten en drinken worden gefinancierd.

We gaan uit van zogenaamde 'minderkosten', de eigen bijdrage Wlz is namelijk lager dan de kosten voor voeding die we in de standaardbegroting opnemen.

Uit de onderstaande begroting valt bijvoorbeeld af te lezen dat een alleenstaande met een bijstandsuitkering 426 euro per maand overhoudt nadat alle minimale uitgaven (exclusief de huur en huurtoeslag) zijn gedaan. Hierbij is rekening gehouden met de belangrijkste tegemoetkomingen vanuit het minimabeleid van de gemeente Apeldoorn.

Voor een alleenstaande met enkel een Wajong-uitkering ter hoogte van 75 procent van het minimumloon resteert in een VPT situatie 551 euro per maand en heeft de alleenstaande een inkomen op het niveau van minimumloon dan is er in dat geval een bedrag van 731 euro over.

Tabel 1. Begrotingen van alleenstaande op sociaal minimum, Wajong en minimumloon, VPT

Minimum-voorbeeldbegroting juli 2023	Sociaal minimum VPT	Wajong (75% WML) VPT	Minimumloon VPT
INKOMEN			
netto inkomen incl. vakantietoeslag	1.216	1.275	1.939
jonggehandicaptenkorting	-	68	-
individuele inkomenstoelage	29	29	-
zorgtoelage	154	154	154
huurtoelage	-	-	-
TOTAAL INKOMSTEN	1.399	1.526	2.093
UITGAVEN			
huur	-	-	-
energie	137	137	137
water	14	14	14
lokale lasten	5	5	56
telefoon, televisie, internet	65	65	65
zorgverzekeringen	177	177	177
overige verzekeringen	23	23	23
contributies & abonnementen	3	3	3
vervoer	20	20	352
levensonderhoud anderen	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*
VASTE LASTEN	444	444	827
kleding	62	62	62
inboedel	86	86	86
onderhoud huis en tuin	27	27	27
zelfzorgmiddelen	8	8	8
eigen bijdrage Wlz	184	184	184
eigen risico zorgverzekering	16	16	16
vrijtijdsuitgaven	*	*	*
RESERVERINGSUITGAVEN	383	383	383
voeding	-	-	-
was- en schoonmaakartikelen	6	6	6
persoonlijke verzorging	24	24	24
huishoudelijke dienstverlening	*	*	*
huisdieren	*	*	*
roken	*	*	*
diversen	5	5	5
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	35	35	35
SOCIALE PARTICIPATIE	111	113	117
SALDO INKOMSTEN -/- UITGAVEN	426	551	731

3.2.1 Betaalbare huur op basis van het basispakket (VPT)

Op basis van de bestedingsruimte is berekend wat voor een zelfstandig wonende cliënt (situatie VPT) een betaalbare woonlast is, als alle maatschappelijke geaccepteerde minimale uitgaven kunnen worden gedaan. De eigen bijdrage Wlz is bepaald aan de hand van het inkomen.

Door vervolgens rekening te houden met de huurtoeslag waarop men recht heeft, is tenslotte de bruto huur (rekenhuur) te bepalen. Doordat de bruto huur is berekend inclusief de huurtoeslag, mogen subsidiabele servicekosten wel worden meegerekend in de bruto huur. De niet-subsidiabele servicekosten gaan ten koste van de bestedingsruimte.

Huurlasten

In deze berekening gaan we uit van maandelijkse huurlasten. Een periode van dubbele huurlasten of extra uitgaven door verhuizing vallen hier niet onder. In de betreffende maand(en) zal dan vanwege de hogere uitgaven bijvoorbeeld ingeteerd worden op spaargeld.

In de volgende tabellen (2a en 2b) wordt weergegeven wat de bestedingsruimte is als het huishouden alle minimale basisuitgaven kan doen (**saldo na basispakket**). Dit levert de ruimte voor woonlasten op. Met deze ruimte voor woonlasten wordt berekend wat de daarbij horende maximale rekenhuur en de huurtoeslag is. De 'huur min huurtoeslag' mag hierbij niet hoger zijn dan dit 'saldo na basispakket'.

De huurtoeslagberekening voor een huishouden van 23 jaar en ouder (tabel 2a) is anders dan voor een jonger huishouden (tabel 2b).

Tabel 2a: Maximaal betaalbare huur bij **basispakket**, 23 jaar en ouder

	Sociaal minimum VPT	Wajong (75% WML) VPT	Minimumloon VPT
maximale huur bij basispakket	808	808	808
huurtoeslag	417	417	289
huur min huurtoeslag	391	391	519
netto besteedbaar inkomen	1.399	1.526	2.093
totaal basispakket	973	975	1.362
saldo na basispakket	426	551	731
saldo na huur (incl huurtoeslag)	35	160	212

Een alleenstaande van 23 jaar en ouder met een bijstandsuitkering houdt 426 euro over voor woonlasten nadat alle basisuitgaven zijn bekostigd ('saldo na basispakket'). Bij een huur van 808 euro per maand, bedraagt de huurtoeslag 417 euro en is de eigen betaling aan huurlasten dus 391 euro per maand.

Er resteert dan nog een bedrag van $426 - 391 = 35$ euro per maand voor overige uitgaven. Voor de huur zou 35 euro meer ruimte, zijn ware het niet dat als de huur hoger is dan 808 euro per maand er geen recht meer is op huurtoeslag, waarmee het gehele bedrag aan huurtoeslag vervalt.

Het huishouden met een Wajong-uitkering heeft meer ruimte vanwege Wajong-uitkering gecombineerd met de jonggehandicaptenkorting. Bij dit inkomen is er nog wel recht op kwijtschelding en andere gemeentelijke miniregelingen. Hiervan zijn we evenals bij de bijstandssituatie, uitgegaan bij de berekening van de ruimte voor woonlast. Dit huishouden heeft 160 euro over nadat de huurlasten zijn betaald. Ook hier geldt dat die ruimte niet ingezet kan worden voor huur omdat bij een huur hoger dan 808 euro per maand de huurtoeslag in zijn geheel vervalt.

In de situatie minimumloon is het inkomen zoveel hoger dan op bijstandsniveau dat de ruimte voor de huur uitkomt op 731 euro per maand. Ondanks de lage huurtoeslag dan op bijstandsniveau, is in dit geval ook een huur van 808 euro maximaal betaalbaar. Bij een hogere huur vervalt wederom de huurtoeslag en is een hogere huur niet betaalbaar.

Tabel 2b: Maximaal betaalbare huur bij **basispakket**, jonger dan 23 jaar

	Sociaal minimum VPT	Wajong (75% WML) VPT	Minimumloon VPT
maximale huur bij basispakket	452	551	731
huurtoeslag	226	-	-
huur min huurtoeslag	226	551	731
netto besteedbaar inkomen	1.399	1.526	2.093
totaal basispakket	973	975	1.362
saldo na basispakket	426	551	731
saldo na huur (incl huurtoeslag)	200	0	0

Een alleenwonende jonger dan 23 jaar heeft te maken met een maximale huurtoeslaggrens die lager is. Bij een huur boven 452 is er geen recht meer op huurtoeslag. De reden dat de maximaal betaalbare huren voor hen lager liggen.

3.2.2 Betaalbare huur op basis van hogere uitgaven (VPT)

Bij huishoudens met een inkomen boven het sociaal minimum houden we rekening met hogere uitgaven (paragraaf 2.3.2). Om de betaalbaarheid van de huur te bepalen gaan we uit van dit zogenaamde normbedrag aan uitgaven. De maximale huur bij deze normuitgaven staat in tabel 3a en 3b.

Tabel 3a: Maximaal betaalbare huur bij de **normbedragen**, 23 jaar en ouder

	Sociaal minimum VPT	Wajong (75% WML) VPT	Minimumloon VPT
maximale huur bij norm overige uitgaven	nvt	808	765
huurtoeslag	nvt	417	271
huur min huurtoeslag	nvt	391	494
netto besteedbaar inkomen	nvt	1.526	2.093
normbedrag	nvt	1.111	1.597
saldo na basispakket	nvt	415	496
saldo na huur (incl huurtoeslag)		24	2

In de situatie met een Wajong-uitkering is het saldo na de normbedragen 415 euro. Dat is lager dan de 551 euro als alleen rekening wordt gehouden met de basisbedragen. Dit heeft geen gevolgen voor de maximale huur. Die blijft 808 euro. Bij een huur boven de liberalisatiegrens (808 euro per maand) vervalt immers het recht op huurtoeslag, waardoor de eigen betaling gelijk wordt aan het hele huurbedrag en boven de 415 euro uitkomt.

In de situatie minimumloon is de maximale huur op basis van de normbedragen 765 euro. Bij deze huur en dit inkomen is de huurtoeslag 271 euro. Dan resteert er een eigen betaling aan de huur van 494 euro per maand. Is de huur hoger dan is het de eigen betaling aan huur hoger dan de ruimte van 496 euro per maand.

Het is opvallend dat de maximale huur bij de situatie minimumloon lager is dan in de situaties met een lager inkomen. Dat wordt veroorzaakt doordat er bij een hoger inkomen

én meer bestedingsruimte is om rekening te houden vanwege de hogere normuitgaven én er minder recht is op huurtoeslag bij dit hogere inkomen. Hieronder bespreken we de consequenties.

Tabel 3b: Maximaal betaalbare huur bij de **normbedragen**, jonger dan 23 jaar

	Sociaal minimum VPT	Wajong (75% WML) VPT	Minimumloon VPT
maximale huur bij norm overige uitgaven	nvt	452	496
huurtoeslag	nvt	226	-
huur min huurtoeslag	nvt	226	496
netto besteedbaar inkomen	nvt	1.526	2.093
normbedrag	nvt	1.111	1.597
saldo na basispakket	nvt	415	496
saldo na huur (incl huurtoeslag)		189	0

Omdat de alleenwonende jonger dan 23 jaar te maken heeft met een maximale huurtoeslaggrens die lager is, zien we bij Wajong en het minimumloon een lagere maximaal betaalbare huren.

3.3 Betaalbare huurlasten bij ambulante zorg (Wmo)

We hebben ook begrotingen opgesteld voor de situatie dat er gebruikgemaakt wordt van zorg die valt onder de Wmo. Net als bij de zorg uit de Wlz (VPT) gaan we ervan uit dat er behalve de eigen bijdrage geen eigen betalingen (met uitzondering van het wettelijke eigen risico zorg) voor zorg zijn. De eigen bijdrage voor de Wmo is veel lager dan die voor de Wlz. De eigen bijdrage is niet inkomensafhankelijk en gemaximeerd op 19 euro per maand.

Voor wat betreft de uitgaven verschilt de situatie Wmo van de situatie VPT op het gebied van de voedingskosten. De kosten voor het zelf bereiden van voeding zijn hoger dan de eigen bijdrage voor de Wlz, ook als we rekening houden met de eigen bijdrage Wmo. Hierdoor is er in de situatie Wmo minder ruimte in het budget dan in de situatie VPT.

Tabel 4. Begrotingen van alleenstaande op sociaal minimum, Wajong en minimumloon, ambulante zorg Wmo

Minimum-voorbeeldbegroting juli 2023	Sociaal minimum Wmo	Wajong (75% WML) Wmo	Minimumloon Wmo
INKOMEN			
netto inkomen incl. vakantietoeslag	1.216	1.275	1.939
jonggehandicaptenkorting	-	68	-
individuele inkomenstoelage	29	29	-
zorgtoeslag	154	154	154
huurtoeslag	-	-	-
TOTAAL INKOMSTEN	1.399	1.526	2.093
UITGAVEN			
huur	-	-	-
energie	137	137	137
water	14	14	14
lokale lasten	5	5	56
telefoon, televisie, internet	65	65	65
zorgverzekeringen	177	177	177
overige verzekeringen	23	23	23
contributies & abonnementen	3	3	3
vervoer	20	20	352
levensonderhoud anderen	*	*	*
betalingsverplichtingen	*	*	*
VASTE LASTEN	444	444	827
kleding	62	62	62
inboedel	86	86	86
onderhoud huis en tuin	27	27	27
zelfzorgmiddelen	8	8	8
eigen bijdrage Wmo	19	19	19
eigen risico zorgverzekering	16	16	16
vrijtijdsuitgaven	*	*	*
RESERVERINGSUITGAVEN	218	218	218
voeding	270	270	270
was- en schoonmaakartikelen	6	6	6
persoonlijke verzorging	24	24	24
huishoudelijke dienstverlening	*	*	*
huisdieren	*	*	*
roken	*	*	*
diversen	5	5	5
HUISHOUDELIJKE UITGAVEN	305	305	305
SOCIALE PARTICIPATIE	111	113	117
SALDO INKOMSTEN -/- UITGAVEN	321	446	626

3.3.1 Betaalbare huur op basis van het basispakket (Wmo)

Op vergelijkbare wijze als in de situatie VPT is gekeken naar de maximale huur nadat de minimale uitgaven uit het basispakket zijn gedaan. Ook hierbij is onderscheid gemaakt tussen huishoudens vanaf 23 jaar (tabel 5a) en jonger 23 jaar (tabel 5b).

In de situatie met inkomen op het sociaal minimum is een huur van 692 euro per maand maximaal betaalbaar. In de andere situaties is een huur van 808 euro betaalbaar.

Tabel 5a: Maximaal betaalbare huur bij **basispakket**, 23 jaar en ouder

	Sociaal minimum Wmo	Wajong (75% WML) Wmo	Minimumloon Wmo
maximale huur bij basispakket	692	808	808
huurtoeslag	371	417	289
huur min huurtoeslag	321	391	519
netto besteedbaar inkomen	1.399	1.526	2.093
totaal basispakket	1.078	1.080	1.467
saldo na basispakket	321	446	626
saldo na huur (incl huurtoeslag)	0	55	107

Voor het huishouden jonger dan 23 jaar geldt een lagere maximum betaalbare huur vanwege de andere huurtoeslaggrens van 452 euro.

Tabel 5b: Maximaal betaalbare huur bij **basispakket**, jonger dan 23 jaar

	Sociaal minimum Wmo	Wajong (75% WML) Wmo	Minimumloon Wmo
maximale huur bij basispakket	452	452	626
huurtoeslag	226	226	-
huur min huurtoeslag	226	226	626
netto besteedbaar inkomen	1.399	1.526	2.093
totaal basispakket	1.078	1.080	1.467
saldo na basispakket	321	446	626
saldo na huur (incl huurtoeslag)	95	220	0

3.3.2 Betaalbare huur op basis van hogere uitgaven (Wmo)

De maximale huur bij de normuitgaven staan in tabel 6a en 6b. Bij een Wajonguitkering is de maximale betaalbare huur 760 euro en bij minimumloon 680 euro.

Tabel 6a: Maximaal betaalbare huur bij de **normbedragen**, 23 jaar en ouder

	Sociaal minimum Wmo	Wajong (75% WML) Wmo	Minimumloon Wmo
maximale huur bij norm overige uitgav	nvt	760	680
huurtoeslag	nvt	398	237
huur min huurtoeslag	nvt	362	443
netto besteedbaar inkomen	nvt	1.526	2.093
normbedrag	nvt	1.164	1.649
saldo na basispakket	nvt	362	444
saldo na huur (incl huurtoeslag)		0	1

Tabel 6b: Maximaal betaalbare huur bij de **normbedragen**, jonger dan 23 jaar

	Sociaal minimum Wmo	Wajong (75% WML) Wmo	Minimumloon Wmo
maximale huur bij norm overige uitgaven	nvt	452	452
huurtoeslag	nvt	226	98
huur min huurtoeslag	nvt	226	354
netto besteedbaar inkomen	nvt	1.526	2.093
normbedrag	nvt	1.164	1.649
saldo na basispakket	nvt	362	444
saldo na huur (incl huurtoeslag)		136	90

3.4 Advisering maximaal betaalbare huur

Samengevat zijn de maximaal betaalbare huren op basis van de normuitgaven als volgt. Belangrijk hierbij te vermelden is dat we daarbij rekening houden met alle landelijke en lokale vergoedingen waar het huishouden recht op heeft. We gaan ervan uit dat de cliënt deze allemaal aanvraagt. De normuitgaven zijn bij de beide inkomens boven het sociaal minimum wat hoger zijn dan de basisbedragen. Men geeft gemiddeld genomen iets meer uit bij een hoger inkomen. Zie paragraaf 2.3.2.

Tabel 7: Maximaal betaalbare huren op basis van de normuitgaven

	Sociaal minimum	Wajong (75% WML)	Minimumloon
VPT 23 jaar en ouder	808	808	765
VPT jonger dan 23 jaar	452	452	496
Ambulante zorg (Wmo) 23 jaar en ouder	692	760	680
Ambulante zorg (Wmo) jonger dan 23 jaar	452	452	452

Ter overweging

Recentelijk heeft de Commissie Sociaal Minimum³ (op basis van de berekeningen van het Nibud) geadviseerd om naast de minimale uitgaven rekening te houden met een extra buffer om onverwachte uitgaven op te kunnen vangen. Dat pleit ervoor om de huur voor mensen met een inkomen rond het sociaal minimum te temperen.

Deze gedachtegang vindt ook zijn weerslag in de sociale huursector, waarvoor de huur voor lage inkomens per 1 juli 2023 beperkt is tot 575 euro⁴.

3.4.1 Voorkomen niet-gebruik

In de berekeningen is ervan uitgegaan dat alle aanspraken op landelijke en lokale regelingen zijn aangevraagd. Dat is echter niet voor ieder huishouden een vanzelfsprekendheid. Het Rijk en de gemeente doet er alles aan het gebruik van de lokale regelingen te stimuleren. Als Riwis dit ook doet is de kans groter dat de cliënt hiervan gebruik maakt en door de maandelijkse extra ondersteuning de huurlasten beter betaald kunnen worden.

Reden om in ieder geval alle regelingen heel goed onder de aandacht te brengen van cliënten van Riwis. Het Nibud adviseert deze en andere gemeentelijke en landelijke regelingen actief te promoten onder de doelgroep en hulp te bieden bij de aanvraag. Hierbij kan gebruik worden gemaakt van de tool Berekenuwrecht.nl

3.4.2 Hulp bij rondkomen

De pakketten waarop de basisbedragen zijn gebaseerd zijn sober maar voldoende. De inhoud en de prijzen worden jaarlijks zorgvuldig aangepast door het Nibud en zijn ook gevalideerd door panels van consumenten. Ook in 2023 is dit weer gebeurd⁵. Dit wil echter niet zeggen dat ieder huishouden hieraan voldoende heeft of dat ieder huishouden rond kan komen.

Rondkomen van een minimuminkomen vraagt om heel goed met geld te kunnen omgaan. Zo moet je reserveren om grotere uitgaven te doen en hiervoor niet lenen (vanwege extra kosten van o.a. rente), moet je verleidingen kunnen weerstaan en kunnen plannen (inkomsten lopen niet altijd gelijk met de uitgaven).

Het Nibud heeft een overzicht van de competenties gemaakt die nodig zijn voor een goed financieel beheer⁶. De competenties zijn naast de ontwikkelingen van deze tijd gelegd, met name de digitale ontwikkelingen.

Voor deze doelgroep ligt dat niet altijd of niet binnen de mogelijkheden of moeten ze hierbij in het begin worden geholpen. Ook moeten achterstanden in bijvoorbeeld huurbetalingen voor huishoudens die weinig financiële ruimte hebben, snel worden opgepakt.

³ <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/rapporten/2023/09/28/een-zeker-bestaan-naar-een-toekomstbestendig-stelsel-van-het-sociaal-minimum-rapport-ii>

⁴ <https://www.rijksoverheid.nl/actueel/nieuws/2022/12/20/lagere-huur-voor-de-laagste-inkomens-en-meer-huurtoeslag-vanaf-2023>

⁵ <https://www.nibud.nl/nieuws/nibud-minimumvoorbeeldbegrotingen-herijkt-voor-vaststellen-armoedegrens/>

⁶ <https://www.nibud.nl/download/4960/?tmstv=1694701014> en <https://www.nibud.nl/kennis-in-de-praktijk/deskundigheidsbevordering/>